

Saygıdeğer İstinye Ailesi,
Değerli Okurlarımız,

BÜLTEN'in bu sayısında ele aldığımız konuların ilki, Soğuk Savaş yıllarında hasım bloklar tarafından hedef toplumlara yönelik gerçekleştirilen kısa dalga radyo yayınlarıdır. Batı ve Doğu Blokları arasında, İkinci Dünya Savaşı'nın 1945 yılında bitmesinin ardından başlayıp 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasına kadar süren karşılıklı radyo savaşları, günümüzün dijital haberleşme imkânlarıyla karşılaştırıldığında son derece ilkel olarak değerlendirilebilir. Gerçekten de Münih'ten Sovyetler Birliği'ne yönelik farklı dillerde yayın yapan Radio Free Europe ve Radio Liberty radyo istasyonları ile buna karşılık Sovyetler Birliği'nden Batı'ya yönelik radyo yayınları, bu dönemin propaganda iletişimi tarihinde önemli bir yer almıştır.

Sonraki konumuz ise içinde bulunduğumuz iletişim çağında egemen olan teknofaşizmdir. Gelişen dijital teknolojiler, bilgiye erişimi kolaylaştırdığı kadar bilgi manipülasyonunu da mümkün kılmıştır. Demokratik düzene bir tehdit oluşturan ve bir güvenlik sorunu hâline gelen dezenformasyon, ulusal ve uluslararası barışı giderek daha fazla tehdit etmektedir. Buna karşı kamu diplomasisi açısından hangi soruların ortaya çıktığını ele aldık.

Bu sayımızda Türk kamu diplomasisinin kendine özgü bir yaklaşıma kavuşması meselesini de tartıştık. Kültürümüzde önemli bir yer işgal eden "istimalet" in kamu diplomasisi bağlamında ne ölçüde önem taşıdığı konusunu tartışmanın yararlı olacağını düşündük. İstimalet geleneğinin Türk zihin kalıplarıyla uyuşması hâlinde kamu diplomasisimizin temel parametrelerini çizme yeteneğine sahip olup olmadığı, araştırılmaya muhtaç bir konu olarak karşımızdadır.

Son konumuz ise Türk savunma sanayinin son yıllarda gerçekleştirdiği büyük atılımların, bir yandan Türkiye'nin sert gücünü pekiştirirken, diğer yandan ülke imajına da çok olumlu katkılar sağlıyor olmasıdır. Bu durum, sert gücün yumuşak gücü nasıl desteklediğinin bir kanıtı olarak ele alınmalıdır. Nitekim savunma sanayii teknolojisindeki hamle, Türkiye'nin dış dünyadaki itibarına önemli ölçüde olumlu katkı sağlamaktadır.

Akademik Perspektif köşemizde ise KADAM Müdür Yardımcısı Dr. Aziz Arslan'ın Marmara Üniversitesi'nde tamamladığı doktora tezini tanıtmak istedik. Bundan böyle kamu diplomasisi konulu tezleri ve akademik çalışmaları tanıtmaya devam edeceğiz. Bu çalışmaların alan yazına kazandırılması, hem akademik tartışmaları zenginleştirecek hem de kamu diplomasisi alanındaki teorik ve pratik birikimin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Son olarak, Ankara'da 28-29 Temmuz 2026 tarihlerinde icra edilen İkinci İletişim Şurası hakkındaki bilgilere ve KADAM Müdürü Prof. Dr. Osman Can Ünver'in Şuranın Tebliğler Kitabı'nın 1. cildinde yayımlanan makalesine yer verdik.

Saygılarımızla, iyi okumalar dileriz.

KADAM Yönetim Kurulu

**AĞUSTOS TÜRK TARİHİNDE ZAFERLER AYIDIR.
KUTLU OLSUN!**

SOĞUK SAVAŞ'IN PROPAGANDA ARAÇLARI

İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği dönemde savaş sonrası dünya düzenini şekillendirmek amacıyla 17 Temmuz-2 Ağustos 1945 tarihleri arasında Almanya'nın Potsdam şehrinde düzenlenen Müttefikler Zirvesi, aynı zamanda Soğuk Savaş'ın başlangıcına işaret eden gelişmelerden biri olarak kabul edilmektedir. Avrupa'nın Batı ve Doğu blokları arasında paylaşılması, o tarihten Berlin Duvarı'nın yıkılmasına (1989) kadar devam eden süreçte dünyadaki siyasal gerginliklerin temelini oluşturmuştur. İdeolojik savaşın etkileri Avrupa dışına da taşınmış, bölgesel savaşlar insanlığa kan ve gözyaşı getirmiştir.

Bu ortamda iletişim savaşları her zamankinden daha fazla önem kazanmış, bloklar birbirlerinin halklarını ikna etmek amacıyla psikolojik operasyonları farklı araçlar üzerinden uygulamakta yarışmışlardır. Söz konusu kısa dalga radyo yayınları, bu çerçevede en etkili araçlar olarak öne çıkmıştır.

Vericileri farklı ülkelerde bulunan iki kısa dalga radyo istasyonu, Radio Liberty ve Radio Free Europe, Münih'teki stüdyolarından Sovyetler Birliği ve uydu devletlere yönelik yayınlar yaparak "sosyalist sistemin ne denli kötü" olduğunu anlatırken, Sovyetler Birliği de Moskova Radyosu aracılığıyla "kapitalizmin insanı sömüren bir düzen" olduğunu vurgulayarak kendi ideolojisini halklara benimsetmeye çalışmıştır. Sovyetlerin o tarihlerde Türkiye'ye yönelik Türkçe yayınlarını Türkiye Komünist Partisi'nin organı "Bizim Radyo" üzerinden sürdürdükleri hatırlanmaktadır. Radyo dalgaları, sıcak savaşta kullanılan ağır silahların aksine sınır tanımadan, pasaport veya vize gerekmeden doğrudan evlerin içine sızarak bireylerin zihinlerine ulaşmayı başarmıştır. Bu durum, bilginin ve ideolojinin bir silah olarak kullanıldığı, cephelerin fiziksel sınırların ötesine taşındığı yeni bir çatışma biçimini, yani psikolojik harbin temel bir dinamiğini oluşturmuştur. Böylece radyo, sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda ideolojik bir savaş aracı hâline gelmiştir.

Soğuk Savaş döneminin radyo yayınlarında kullanılan dil ve içerikler, bugünkü kamu diplomasisi anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Psikolojik harp tekniklerinin kaba ve doğrudan propaganda yöntemleri, günümüzün daha sofistike ve örtülü ikna yöntemleriyle özdeşleştirilemez. Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkiler ve iletişim disiplinlerinin kesiştiği noktada, çatışmaların çözülmesini ve toplumların birbirine yaklaşmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla istihbarat servislerinin denetimi ve gözetiminde yürütülen, propaganda içeren psikolojik harekât faaliyetlerinin güncel kamu diplomasisi anlayışıyla ilgisi bulunmamaktadır.

Radio Liberty ve Radio Free Europe, 1995 yılından bu yana Prag merkezli olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak Soğuk Savaş dönemindeki ideolojik işlevlerinden uzaklaşmış ve günümüzde daha çok kurumsal birer yayın kuruluşu kimliği kazanmışlardır. Hâlen demokratik özgürlüklerin yeterince yerleşmediği düşünülen ülkelere yönelik yayınlar gerçekleştirmektedirler. Bu bölgeler, ülkeler ve diller aşağıdaki listede detaylandırılmıştır.

Yayın Yapılan Ülkeler

- Doğu Avrupa: Rusya, Belarus, Ukrayna, Moldova.
- Orta Asya: Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan.
- Kafkasya: Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan.
- Balkanlar: Bosna-Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya, Karadağ, Sırbistan, Romanya, Bulgaristan.
- Orta ve Güney Asya: Afganistan, Pakistan.
- Orta Doğu: İran.

Yayın Yapılan Başlıca Diller

- Slav Dilleri: Rusça, Ukraynaca, Belarusça, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça, Makedonca.
- Türk Dilleri: Kazakça, Kırgızca, Türkmençe, Özbekçe, Azerbaycan Türkçesi, Tatarca, Başkurtça, Kırım Tatarcası.
- İran Dilleri: Farsça (Radio Farda), Darice, Peştunca, Tacikçe.
- Diğer Diller: Ermenice, Gürcüce, Romence, Romanca, Arnavutça.

Batı ideolojisi merkezli yayın ağları, ilgili coğrafyalardaki hedef kitlelere “tarafsız ve doğru bilgi” ulaştırma gerekçesiyle çok dilli bir yayın stratejisiyle faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak dijital dönüşümün hız kazandığı günümüzde, geleneksel yayıncılık modelleri yerini giderek daha etkileşimli, veri odaklı ve çok kanallı platformlara bırakmaktadır. Bu nedenle kısa dalga radyo yayıncılığının geleceğinin çok parlak olmayacağı düşünülmektedir.

TEKNOFAŞİZM: YENİ TOPLUMSAL TEHDİT

İletişim çağında dünyanın her tarafında yerleşik kültürleri, yaşam biçimlerini, davranış norm ve kalıplarını ve siyasal hayatı değiştiren; dijitalleşme öncesinde akla dahi gelmeyen yeni sorunlarla mücadeleyi zorunlu kılan bir olgu ile karşı karşıyayız. Yapay zekâ ve onun getirdiği algoritmalar, kişisel verilerin ve mahremiyetin sınırlarını belirsizleştirerek bireylerin özgür iradesini manipüle etme potansiyeli taşımaktadır. İnsanın hür iradesini engelleme potansiyeli nedeniyle bu olguyu “teknofaşizm” olarak adlandırmak yanlış değildir. Zira dijital diktatörlüklerin kurulması yalnızca teknik bir altyapı sorunu değil, aynı zamanda toplumsal ve etik bir krizdir. Bu durum, bireylerin ve toplumların kendi varoluşlarını sorgulama ve denetleme mekanizmalarını zayıflatarak onları dijital platformların görünmez baskısı altında birer veri nesnesine dönüştürmektedir. Bu bağlamda toplumların dijitalleşme sürecindeki pasif konumlarını terk ederek teknolojiyi yalnızca tüketen değil, aynı zamanda onun etik sınırlarını çizen ve denetleyen aktif özneler hâline gelmeleri demokratik bir gerekliliktir. Aksi takdirde, algoritmik determinizmin dayattığı bu yeni düzende insanlık kendi özgür iradesini yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır. Hatta kalmıştır bile denebilir.

Meseleyi demokratik düzenin işlerliği açısından ele aldığımızda, dijitalleşmenin getirdiği şeffaflık kaybı ve kutuplaşmanın yanında, bilgiyi denetim altına alan yapıların kamusal alanı nasıl tek tipleştirdiği ve eleştirel düşünceyi kısıtladığı daha net görülmektedir. Demokrasi bu suretle içi boşaltılmış bir tasavvur veya temenni düzeyinde önemini yitirmekte, onu tabulaştırıp kendi çıkarları ve politikaları doğrultusunda araçsallaştıran güç odaklarının elinde bir manivelaya dönüşmektedir. Bu durum, toplumun dijitalleşme sürecine karşı geliştirdiği reflekslerin zayıflamasına yol açarken bireyleri de giderek daha pasif, sorgulamaktan uzak ve maruz kaldıkları manipülasyonlara karşı savunmasız birer nesneye dönüştürmektedir.

Tüm bu düşünceler ışığında toplumsal kamu diplomasisi açısından şu sorunun ortaya çıktığı düşünülmektedir: Devletler mi kamuoyunu etkiliyor, yoksa platformların algoritmaları devletlerin hangi kamuoyuna ulaşabileceğini mi belirliyor? Dolayısıyla Jürgen Habermas’a atıfla, uluslararası kamusal alanın görünmez editörlerinin algoritmalar olduğu söylenebilir. Teknofaşizm açısından tehlike, hakikatin yerini tamamen yönetilebilir enformasyonun almasıdır. Veriyi toplayan, algoritmayı tasarlayan ve görünürlüğü kontrol eden aktör, söylemsel iktidarı da kontrol eder.

Sonuç olarak, teknofaşizm ile kamu diplomasisi arasındaki temel ilişki şudur:

Teknoloji, kamu diplomasisini daha etkili hâle getirirken aynı zamanda ikna ile manipülasyon, dinleme ile gözetim, görünürlük ile algoritmik sansür ve yumuşak güç ile davranışsal kontrol arasındaki sınırları belirsizleştirmektedir.

Bu nedenle geleceğin temel tartışması muhtemelen:

“Devletler kamu diplomasisini nasıl daha etkili yapabilir?” sorusundan

“Algoritmik iktidar koşullarında demokratik, etik ve özgürleştirici bir kamu diplomasisi mümkün müdür?” sorusuna kayacaktır.

İSTİMALET: TÜRK ZİHİN KALİPLARINA UYGUN BİR KAMU DİPLOMASİSİ YAKLAŞIMI

İstimalet, Osmanlı Devleti'nin yeni fethettiği bölgelerdeki yerli ve gayrimüslim halkın gönlünü kazanmak, sadakatini sağlamak ve yönetimi kolaylaştırmak amacıyla uyguladığı, hoşgörü ve adalet esaslı "gönül alma" siyasetidir. Kelime anlamı olarak cezbetme, meylettirme ve hoş davranma anlamlarına gelir.

Günümüzde Türk kamu diplomasisi stratejilerinin belirlenmesinde Türk zihin kalıplarından ve Osmanlı Devleti'nin egemen olduğu geniş coğrafyalarda uyguladığı itibar kazanma yöntemlerinden istifade edilmesi hususu gündeme gelmiş bulunmaktadır. Başka bir deyişle, güçlü devletlerin kendi ideolojik yapılarına uygun hedefler doğrultusundaki uygulamalarından farklı olarak, hümanist temelleri daha sağlam yaklaşımlarla Türk kamu diplomasisine yeni boyutlar kazandırılması mümkün görülmektedir.

İstimaletin, bu bağlamda üzerinde araştırma yapmaya değer bir husus olduğu ve Türk kamu diplomasisine yeni boyutlar kazandırabileceği düşünülmektedir.

TÜRK SAVUNMA SANAYİİNDE BÜYÜK ATILIM: SAVAŞTA SERT GÜÇ, HAZARDA YUMUŞAK GÜÇ

Türkiye, son yıllarda savunma sanayiine büyük önem vermiştir. Bulunduğu bölgede merkez ülke ve bölgesel asal güç olma özelliğini destekleyecek savunma sanayii yatırımlarına hız vererek, harp imkân ve kabiliyetlerinin dışa bağımlı politikalarla geliştirilemeyeceği bilinciyle bağımsızlık yolunda önemli mesafe katetmiştir. Daha 2019 yılında Kara Kuvvetleri'nde yüzde 62 olan millilik ve yerlilik oranı, günümüzde yüzde 85'in üzerine çıkmıştır. İnsansız hava araçları (İHA) teknolojisindeki büyük atılımın yanı sıra beşinci nesil savaş uçağı, hava savunma teknolojisi, tank ve helikopterler, insansız deniz araçları (İDA) ile üstün teknolojik vasıflara sahip millî ve yerli harp gemileri, Türkiye'nin sert gücüne ve ihracat gelirlerine büyük katkı sağlamıştır. Türkiye'nin uçak motoru teknolojisinde de yakın gelecekte yeni başarılarla imza atması beklenmektedir.

Bu durumda yalnızca ülkenin sert gücünün arttığını söylemek mümkün değildir. Geliştirdiği teknolojileri ve imal ettiği harp araç ve gereçlerini çok sayıda ülkeye ihraç etmesiyle oluşan itibar zenginliği, aynı zamanda Türkiye'nin yumuşak gücünü de oluşturmaktadır. Sefer için gücünün artması, hazaardaki gücüne de güç katmakta ve kamu diplomasisi bu gelişmeden olumlu yönde etkilenmektedir.

AKADEMİK PERSPEKTİF

Bu sayımızdaki Akademik Perspektif köşemizde İstinye Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi ve KADAM Müdür Yardımcısı Dr. Aziz Arslan'ın Marmara Üniversitesi'nde başarıyla savunduğu doktora tezinin özetini takdim ediyoruz:

ULUSLARARASI HALKLA İLİŞKİLER TEMELİNDE TÜRKİYE'NİN YENİ KAMU DİPLOMASİSİ YAKLAŞIMI: GÖÇMEN DİPLOMASİSİNE DAİR BİR MODEL ÖNERİSİ

ÖZET

Bu çalışmada temel olarak düzensiz göç hareketlerinin iç ve dış kamular üzerindeki iletişimsel ve ilişkisel bağlamlarını anlayabilmek adına kamu diplomasisi alanıyla ilişkin uluslararası halkla ilişkileri öncelikle kavramsal akabinde aralarındaki yönetimsel ve işlevsel boyutları, detaylı bir biçimde irdelenmiştir. Kamu diplomasisinin kavramsal çerçevesi başta olmak üzere uygulayıcı aktörlerinin çeşitlenmesi ve farklı iletişimsel araçların devreye alınması nihayetinde, kamu diplomasisine ilişkin modellemelerin bu değişim ve dönüşüm süreçlerini anlamlandırabilmesindeki rolleri incelenmeye tabi tutulmuştur.

Dönüşüm içerisindeki kamu diplomasisini daha belirgin açıklayabilmek adına geleneksel sert güç olgusunun yanında değişimi simgeleyen yumuşak ve akıllı güç olgularının nitelikleri ortaya konulmuştur. Söz konusu değişimi ve dönüşümü yaşayan kamu diplomasisi yaklaşımının Türk kamu diplomasisine yansımalarını ve yankılarını da temel konu başlıklarıyla birlikte ele alınıp irdelenmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi alanları üzerinden düzensiz göç hareketleri kapsamında gerçekleştirilen göç politikalarının iletişimsel yönetimini irdelemek ve Türk kamu diplomasisinin önemli aktörlerinin bu konu kapsamındaki etkinliğinin sağlanmasına yönelik bir göç diplomasisi modeli ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, araştırmanın özüne temas eden konuları kavramsal olarak incelemek ve ilgili kamu diplomasisi modellemelerini irdelemek, araştırmanın kendi konusu özelinde ilgi ve bilgi sahibi olan kamu yöneticilerinin, akademisyenlerin ve sivil toplum temsilcilerinin bakış açılarını ve yorumlamalarını bir araya getirip, derleyerek ortak bir akıl çerçevesinde en elverişli çözümlere gidebilmek ve de kamuları etkileme yeterliliği ve yetkinliği bulunan halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi alanlarının hem iletişimsel hem de ilişkisel olarak belirlenen sorunların çözümünde destek sağlaması araştırmanın diğer amaçları arasında yer almaktadır.

Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiş olup, araştırma verilerinin toplanma sürecindeki görüşmelerde ise üç (3) akademisyen, üç (3) sivil toplum yöneticisi ve üç (3) kamu yöneticisi olmak üzere toplamda dokuz (9) kişiyle, katılımcıların talepleri ve mevcut şartlar gereği gerek yüz yüze gerekse sesli ve görüntülü olmak üzere çevrimiçi bağlantılarla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde tasniflendirilerek elde edilen veriler nihayetinde, son haline getirilmiş deşifre metinleri detaylı ve titiz bir biçimde manuel olarak hem sayısal olmayan içerik analizine hem de betimsel metin analizine tabi tutulmuştur. Tasniflendirilerek ortaya konan analizler, hem tema, kategori ve kodlar hem de uluslararası halkla ilişkiler kamu diplomasisinin temel yaklaşımları temelinde değerlendirilerek göç diplomasisine yönelik bir model önerisi tasarlanmıştır.

Anahtar Kelime: *Uluslararası Halkla İlişkiler, Kamu Diplomasisi, Kamu Diplomasisi Modelleri, Göç Diplomasisi, İletişim Yönetimi*

İKİNCİ İLETİŞİM ŞURASI ANKARA'DA YAPILDI

28-29 TEMMUZ 2026

PROGRAM

 2. İletişim Şurası
Türkiye Yüzyılı: Betiğinin Yüzyılı

12.00-15.30 1. Gün / Kayıt / Açılış / Açış Konuşmaları
Prof. Dr. Burhanettin DURAN Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı
Recep Tayyip ERDOĞAN Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

09.00-09.30 2. Gün / Kayıt

09.30-11.00 Çalıştay Rapor Sunumları Birinci Oturum: "Stratejik, Siyasal ve Kamu Odaklı İletişim"
Moderatör
Dr. Gözde KIRIŞCIOĞLU Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Uluslararası Medya Koordinatörü
Konuşmacılar
Doç. Dr. Kübra GÜRAN YİĞİTBAŞI İçişleri Bakan Yardımcısı
Stratejik İletişim Çalışma Grubu
Prof. Dr. Gül Rengin KÜÇÜKERDOĞAN Hasan Kalyoncu Üniversitesi Rektörü
Markalaşma, Türkiye Markası ve İtibar Yönetimi Çalışma Grubu
Prof. Dr. Fatih KESKİN Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı
Gelenekselden Dijitale Siyasal İletişim Çalışma Grubu
Doç. Dr. Oğuz GÜNER Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanı
Kamu Diplomasisi Çalışma Grubu

11.00-11.15 Ara

11.15-12.45 Çalıştay Rapor Sunumları İkinci Oturum: "Medya, Habercilik ve Yayıncılık"
Moderatör
Dr. Zeynep ZELAN Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Basın ve Yayın Dairesi Başkanı
Konuşmacılar
Prof. Dr. Mehmet Sezal TÜRK Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı
Radyo ve Televizyon Yayıncılığında Yeni Yaklaşımlar Çalışma Grubu
Osman KÜÇÜKDALAK Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Medya Koordinatörü
Haber Üretimi ve Vatandaş Gazeteciliği Çalışma Grubu
Ekrem KIZILTAŞ Medya Derneği Başkanı
Yerel Medyanın Sorunları ve Çözüm Önerileri Çalışma Grubu
Deniz DEMİR Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Dezenformasyonla Mücadele Merkezi Koordinatörü
Medya ve Dezenformasyon Çalışma Grubu

12.45-14.00 Öğle Arası

 YENİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

 TÜRKİYE
YÜZYILI

29 TEMMUZ 2026

PROGRAM

 2. İletişim Şurası
Türkiye Yüzyılı: Betiğinin Yüzyılı

14.00-15.30 Çalıştay Rapor Sunumları Üçüncü Oturum: "Kurumsal Yapılar, Eğitim ve Çalışma Hayatı"
Moderatör
Ahmet Erdem ERBEK Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı İ. Hukuk Müşaviri
Konuşmacılar
Prof. Dr. Edibe SÖZEN ÇETİNTAŞ Basın İlan Kurumu Yönetim Kurulu Başkanı
İletişim Hukuku ve Yasal Düzenlemeler Çalışma Grubu
Prof. Dr. Yusuf ADIGÜZEL Anadolu Üniversitesi Rektörü
Türkiyede İletişim Eğitimi Çalışma Grubu
Sezal BALLI Medya İşçileri Sendikası Genel Başkanı
İletişim Sektörü ve Çalışma Şartları Çalışma Grubu
Durmuş ERSOY Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Halkla İlişkiler Dairesi Başkanı
Halkla İlişkiler ve Kurumsal İletişim Çalışma Grubu

15.30-15.45 Ara

15.45-17.15 Çalıştay Rapor Sunumları Dördüncü Oturum: "Dijitalleşme, Toplum ve Kültürel Üretim"
Moderatör
Olga ŞANLI GERGER Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Tercüme Dairesi Başkanı
Konuşmacılar
Prof. Dr. Mehmet Emin BABACAN Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı
Dijital Çağda Birey ve Toplum Çalışma Grubu
Prof. Dr. Enderhan KARAKOÇ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı
Film ve Sinema Çalışmaları Çalışma Grubu
Kasım İLERİ Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Stratejik İletişim ve Kriz Yönetimi Dairesi Başkanı
Afet ve Kriz İletişimi Çalışma Grubu
Aslan DEĞİRMENCI Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Dijital Medya Koordinatörü
Dijital Platformlar, Sosyal Medya ve Yapay Zeka Çalışma Grubu

 YENİ TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

 TÜRKİYE
YÜZYILI

Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın himayesinde 28-29 Temmuz 2026 tarihlerinde Ankara'da "Türkiye Yüzyılı İletişimin Yüzyılı" sloganıyla düzenlenen İkinci İletişim Şurası'nın İletişim Başkanı Prof. Dr. Burhanettin Duran tarafından sonuç bildirgesinde stratejik iletişimden yapay zekaya, dezenformasyonla mücadeleden kamu diplomasisine kadar pek çok alanda stratejik yol haritası yer almıştır. Hazırlık çalıştay 2025 Ocak ayında yapılan Şura'nın Tebliğler Kitabı da yayınlanmıştır. Tebliğler Kitabı'nın Birinci Cildi'nde KADAM Müdürü Prof. Dr. Osman Can Ünver tarafından kaleme alınan "Yurt Dışındaki Türkler ve Türkiye" başlıklı makale aşağıdadır:

Yurt Dışındaki Türkler ve Türkiye

Prof. Dr. Osman Can ÜNVER

İstinye Üniversitesi

osman.unver@istinye.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1425-5739

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında İkinci Dünya Savaşı sonrasında yeniden kalkınma mücadelesine giren Batı Avrupa ülkelerinde yaşanan iş gücü açığının kapatılması amacıyla "misafir işçi" programları çerçevesinde yabancı işçi istihdamı elzem olmuştur. 1955 yılında ilk kez Almanya Federal Cumhuriyeti tarafından İtalya'dan getirilen işçiler ihtiyacı gidermeye yetmeyince Almanya, Belçika, Fransa ve Hollanda; İspanya, Fas, Portekiz ve Yunanistan'dan işçi alımına yönelmişlerdir (Abadan-Unat, 2006, ss. 55-67). 1961 yılında Berlin Duvarı'nın inşasıyla Demokratik Almanya vatandaşı işçilerin batıya geçip çalışmaları engellenmiş, bunun üzerine Almanya Federal Cumhuriyeti Türk işçileri istihdama karar vermiştir. 30 Ekim 1961 tarihinde Almanya ile Türkiye arasında nota teatisi yoluyla "İşgücü Anlaşması" akdedilmiştir. Böylece Türkiye, tarihinde ilk kez yurt dışına iş gücü göç eden ülke konumuna gelmiştir. Sonraki yıllarda Avusturya, Fransa, Hollanda, İsviçre, Belçika, Danimarka, İsveç ve Norveç de işçilerimizi istihdam etmeye başlamışlardır (Ünver, 2003, ss. 177-226).

Türkiye; 50'li yılların sonundan itibaren önce düzensiz ve 60'lı yılların başında da devlet kurumlarının gözetim ve denetiminde öncelikle Almanya'ya başlayan bir göç sürecinin sonunda, bugün 5 milyonu Avrupa ülkelerinde olmak üzere dünyanın hemen tüm coğrafyalarında yaklaşık 7,5 milyon Türk kökenli göçmeni olan bir ülkedir. Bu 7,5 milyonluk kitlenin homojen demografik yapısı olmadığı gibi hukuki statü itibarıyla da farklılıkları vardır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, çifte veya çoklu vatandaşlık sahibi veya sadece göç edilen ülke vatandaşlığına geçmiş bulunan Türklerin ekseriyetle Türk kültür dairesine olan aidiyetleri devam etmekte, buna mukabil nesiller değiştikçe bilhassa yeni kuşakların Türkiye ile münasebetlerinde kopmalar kaydedilmektedir.

Ancak çoğunluk itibarıyla Türkiye'ye bağlılığını muhafaza eden kitlenin günümüzde bir "Türk diasporası" olarak adlandırılması yaygın bir eğilim olmuştur. Bu diasporanın, Türkiye'nin kamu diplomasisi ekosistemi içinde kıymetli bir yer işgal etmesi gerektiğini inkâr etmek mümkün değildir. Türkiye sözü edilen göç süreçleri boyunca yurt dışındaki Türk varlığına devlet hizmetleri sunmak suretiyle kararlı bir "güçlendirme politikası" izlemiştir. Birçok bakımdan başarılı, ancak devlet kurumları arasındaki eş güdüm zaafı nedeniyle noksanlıklar da içeren bu politika ve uygulamalar, son yıllarda Türkiye'nin dış politika parametrelerindeki çok köklü değişim ile daha da önem kazanmış, Türk diasporasının tanımlanan Türk çıkarları istikametinde kamu diplomamızın bir aracı hâline geldiğine tanık olunmuştur. Birçok millî meselemizde yurt dışındaki Türklerin ülke çıkarları için mobilize olması, ilgili ülkeler nezdinde Türkiye'nin dış politikası ve imajı açısından faydalı sonuçlar getirmektedir. Bu maksatla yapısal ve stratejik tedbirlerin alınması elzem görülmektedir. Türk işçileri başlangıçta gittikleri ülkelerde sürekli ikamet amacı gütmemişler, ailelerini yurttan bırakmayı yeğlemişler ve bir süre ekonomik durumlarını düzeltene kadar istihdam ülkesinde yaşayıp çalıştıktan sonra yurda dönmeyi planlamışlardır. Ne var ki değişen koşullar vatandaşlarımızın çoğunluğunun bu öngörülerinin gerçekleşmesini mümkün kılmamıştır. Özellikle 1980'lerden sonra yerleşik olmaya başlayan Türkler, yaşadıkları ülkelerde toplumsal ve ekonomik yaşamın birer ayrılmaz parçası hâline gelmişlerdir. Günümüzde eğitimde, akademide, tıpta ve siyasette göçmen kökenli Türklerin

sayısı giderek artmakta, içinde bulundukları ülkelerdeki Türk ve İslam düşmanı akımlara ve maruz kaldıkları ırkçı şiddete rağmen yaşadıkları topluma katkıda bulunmaktadır (Ünver, 2015, s. 182). Yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının gönderdiği dövizler on yıllar boyunca Türkiye'nin ödemeler dengesine ve kalkınmasına olumlu katkılarda bulunmuştur.

Bu katkıların ötesinde yurt dışında hangi ülkede yaşarlarsa yaşasınlar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ülkelere ve kültürlerine bağlılıkları nispetinde millî çıkarlarına sahip çıkmaya çalışmakta ve bu maksatla çeşitli aktiviteler gerçekleştirmektedirler. Bu aktiviteleri Türkiye'nin "diaspora diplomasisi" olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır. Yaşadıkları ülkelerin toplumu içinde etkin konumlara geldikçe diasporadaki Türklerin Türkiye'nin stratejik kamu diplomasisi ekosistemi içinde önemli bir halkayı oluşturacakları muhakkaktır.

Bu çalışmada Türkiye'nin diaspora diplomasisinin günümüz şartlarında kısa bir değerlendirmesi yapılmıştır. Türk kamu diplomasisi ekosistemi içinde diaspora diplomasisimizin yeri ve gelecek perspektifleri üzerinde durulmuş, kamu diplomasisimizin yurt dışındaki faaliyetlerinin etkinliği için hangi tedbirlerin alınması ve hangi yapısal değişime gidilmesi tartışılmış, bu bağlamda oluşturulacak iletişim stratejisi ile yurt dışındaki Türklerle Türkiye'nin ilgili kurumları aracılığıyla daha güçlü bir etkileşimin sağlanması üzerinde durulmuştur.

Türk Kamu Diplomasisinde Yeni Atılımlar

Türkiye, 2000'li yıllarda kamu diplomasisi alanında ciddi yapısal ve stratejik değişim gerçekleştirmiştir. Daha önce sadece adı telaffuz edilen kamu diplomasisi 2002'den sonra altyapısı ve yeni yaklaşımları ile siyasal karar vericilerin radarına girmiş, ilk kez siyasi bir alan olarak tanımlanmıştır (Ekşi, 2014, ss. 142-155). Daha öncesinde sistematik olmayan ve gelişen olaylara ve şartlara göre tepkisel nitelik taşıyan kamu diplomasisi faaliyetlerinin öncelikle hangi kurum eliyle koordine edileceği ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının nasıl işlevler üstleneceği konularında düşünceler oluşturulmuştur. Başbakanlık nezdinde kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün teşkili, bu amaçla atılan önemli ilk adımdır.

Türk kamu diplomasisi anlayışında 2010 yılından bu yana köklü bir değişim yaşanmıştır. Son birkaç yıldır Türkiye, kamu diplomasisinde daha yapısal ve stratejik bir yaklaşım benimsemektedir (Köşer vd., 2017, ss. 135-160). Soğuk savaş döneminde kamu diplomasisi Batı dünyasında komünizmle mücadeleye odaklanırken, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ile Batı'nın çıkarlarının Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla örtüşmediği görülmüş ve bu nedenle ulusal bir kamu diplomasisi mimarisine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır. Aynı yıllarda Ermeni terör örgütü ASALA tarafından yurt dışındaki çeşitli misyonlarda onlarca Türk diplomat ve görevlinin şehit edilmesi ve yaygın Ermeni “soykırım” iddiaları, ulusal bir kamu diplomasisine duyulan ihtiyacı bir kez daha hatırlatmıştır. Soğuk savaşın sona ermesi ve sonrasında Türk kamu diplomasisinde ortaya çıkan ikilem ancak Adalet ve Kalkınma Partisinin 2000'li yıllarda başlayan iktidar döneminde aşılabilmiştir (Ekşi, 2014, s. 144). Türkiye, 2010 yılında Başbakanlık bünyesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kurulmasıyla kamu diplomasisinin örgütlenmesine yönelik ilk adımı atmıştır (Kalın, 2011, ss. 5-23). Takip eden yıllarda birçok yeni kurum oluşturulmuş ve bazı eski kurumlar yeniden teşkilatlandırılmıştır (Ekşi, 2013, ss. 798-230).

Bunun yanı sıra değişik zamanlarda oluşturulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Maarif Vakfı gibi kuruluşlar Türk kamu diplomasisi ekosistemi içinde yer almıştır. İnsani diplomamızın gelişmesi ile de Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Türk Kızılay ile yardım amaçlı sivil toplum kuruluşları faaliyetleri ile kamu diplomasisi işlevlerini yerine getirmeye başlamış, bayrak taşıyıcı Türk Hava Yolları ise dünyada en çok destinasyona uçan hava yolu şirketi olarak Türkiye'nin imajına olumlu katkılar sunmaya başlamıştır. Tüm bu gelişmeler son 15 yılda Türk kamu diplomasisinin kurumsallaşması açısından önemli adımlar olarak telakki edilmektedir.

Kamu diplomamızın sektörel bazda incelenmesine bakıldığında, Kovid-19 pandemisi sürecinde görüldüğü gibi Türkiye'nin insani diplomasisi çok başarılı örnekler sergilemiştir. Aynı şekilde Afrika ülkeleri ile olan ilişkilerde TİKA ve insani yardım kuruluşları başta olmak üzere sivil toplum örgütlerinin faaliyetleri,

Maarif Vakfının ve Yunus Emre Enstitüsünün eğitim ve kültür alanındaki çalışmaları çok kıymetlidir. Yine kamu diplomasimiz için çok büyük önem arz eden Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı diaspora kurumu olarak önemli bir boşluğu doldurmuştur. Türkiye Bursları Programı kapsamında ülkemizde yükseköğrenim gören yabancı öğrenciler bu kurumumuzun sorumluluğundadır. Ayrıca diasporadaki Türklerle ilgili projeler de YTB tarafından yürütülmektedir. Böylece öteden beri eksikliği hissedilen bir hizmet birimi yaptığı ciddi çalışmalarla Türkiye'nin kamu diplomasisine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde oluşturulan “Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı” kamu kurumlarının kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinasyonunu temin etmenin yanında Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejisinin de hazırlanması gibi önemli bir görevi üstlenmiştir. Bu çerçevede atılan bu adım Türk devlet teşkilatı içinde ilk somut kamu diplomasisi teşkilatlanması olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, gelişen koşullara göre farklı teşkilatlanma modellerinin de gündeme geleceği düşünülmektedir. Fakat mevcut durum, Türkiye'nin değişen dış politika duruşu göz önüne alındığında eskiye nazaran önemli bir gelişme kaydettiğinin göstergesidir (Dönmez, 2024, ss. 210-239).

Sınır ötesi yayıncılık alanında uzun bir geleneğe sahip olan Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) 35'ten fazla dilde gerçekleştirdiği Türkiye'nin Sesi Radyo istasyonu ile 8 Ocak 1937'den beri Türkiye dışına yayın yapmaktadır. 1990 yılında yayına başlayan TRT-İnt televizyon yayınları daha sonra TRT'nin dış yayıncılık atılımları ile oluşturulan yeni kanallara yerini bırakmıştır. Günümüzde TRT Avaz, TRT Türk, TRT World, TRT Arabi TV kanallarının yanında TRT Deutsch gibi internet yayınları ile ülkemiz dışındaki izleyicilere hitap edilmektedir. Ayrıca İngilizce TV yayını ile A News haber kanalı TRT'nin yanı sıra aynı işlevi yerine getirmektedir. Bu kanallar, Türkiye'nin kamu diplomasisinin vitrini olma özelliğiyle kamu diplomasisi ekosistemi içinde iletişim halkasını oluşturmaktadır.

Tüm bu gelişmeler meyanında Türk akademiyasının kamu diplomasisi konularına giderek artan ölçüde ilgi duyduğu görülmekte, üniversitelerimizde lisansüstü programlarda kamu diplomasisi konularında yazılan tezlerin sayısı artmakta,

üniversite müfredatlarında 2008’den bu yana kamu diplomasisi dersleri yer almaktadır. Bu gelişmeler Türkiye’nin stratejik kamu diplomasisinin inşası ve sürdürülebilirliği bakımından olumlu gelişmeler olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye’nin Diaspora Diplomasisi

Türkiye, yurt dışında farklı coğrafyalarda tahmini sayısı 7-8 milyona varan bir sınır ötesi Türk toplumuna sahiptir. Son yıllarda Türk toplulukları için yaygın biçimde diaspora kavramı kullanılsa da mevcut literatürde bu kavramın isabetliliği konusunda tam bir mutabakat yoktur. Bununla birlikte meselenin kuramsal tartışmasına (Brinkerhoff, 2019, s. 55; Brubaker, 2005, ss. 1-19; Cull, 2024, s. 79) takılmadan bu toplulukların Türkiye’nin kamu diplomasisi açısından nasıl bir önem arz ettiğine yoğunlaşmanın doğru olduğu Sınır ötesi topluluklar, hukuki statülerinin de dikkate alınması suretiyle menşe ülkesi bakımından hangi rolleri oynama kapasitesine sahiptir? Bu soru karmaşık bir alanda genel geçer bir yanıt verilmesine müsait olmayan bir sorudur (Dufoix, 2022, s. 33). Hukuki statü koşulları ülkeden ülkeye değişen, aynı zamanda da bizatihi yaşadıkları toplum içerisindeki konumları ve yeni kuşaklarla birlikte ana vatanları ile ilişkilerinin düzeyi farklı seyreden Türk toplulukları için genel bir diaspora tanımlaması yapmanın güçlüğü ortadadır. Ancak bu topluluklar sınır ötesi sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi alanlarda kapladıkları yer ile göçmen kaynağı ülke ile kabul eden ülke arasında önemi azımsanmayacak işlevlere sahiptirler (Ünver, 2003, ss. 177-226). Dolayısıyla kamu diplomasisi penceresinden bakıldığında bu toplulukların Türk kamu diplomasisi ekosistemi içinde işgal ettikleri yer önemli fırsatlar oluşturmaya çok müsaittir. Nitekim, bugüne kadar özellikle Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerin çeşitli vesilelerle Türkiye’nin millî menfaatlerini korumak maksadıyla çeşitli faaliyetlerden geri kalmadıkları malumdur. Bu çerçevede sivil toplum örgütlenmeleri gerçekleştirmiş, gerekli gördükleri anlarda Türkiye’yi ve millî davalarını destekleyici tavırlar sergilemişlerdir. Bu tavırlarından dolayı da içinde yaşadıkları ülkelerin görünürdeki “demokratik” yapılarıyla karşı karşıya gelmeyi göze almışlardır.

Türkiye, Avrupa’ya iş gücü göçünün başladığı yıllardan itibaren devlet kurumları eliyle yurt dışındaki vatandaşlarına çeşitli hizmetler götürme konusunda titiz davranmıştır. Başkonsolosluklar vasıtasıyla sunulan hizmetler ve ilgili devlet

kurumlarının kabul eden ülke resmî makamları ile sürdürdükleri yakın ilişkiler üzerinden kendi vatandaşlarına sahip çıkan ve onları güçlendirme çabası içine giren Türkiye öncelikle Türklerin Türk kültür dairesinden kopmaması için eğitim ve kültür hassasiyetlerini muhafaza etmiştir. Birçok Avrupa ülkesinde son yıllarda gittikçe artan İslam ve Türk düşmanlığı ile ırkçı şiddete maruz kalan Türklere türlü güçlüklerle rağmen kendi ülkeleri tarafından sahip çıkılması onların yaşadıkları toplumda daha saygın bir konuma gelmesi için gerekli olmuştur (Ünver, 2015, s. 186).

Kendi ülkesinin desteğini alan ve içinde yaşadığı toplumun yasalarına, norm ve âdetlerine saygılı bir yaşantı içinde olan ve Batı ülkelerinde daha saygın bir konuma gelmesi beklenen Türk topluluklarının ülkeleri ile ilişkilerinin günün şartlarına uygun mekanizmalarla güçlendirilmesi, gündemdeki önemli hususlardandır. Bu da stratejik diaspora diplomasisinin ne denli önemli olduğunu hatırlatmaktadır (Ünver, 2003, ss. 181-188).

Türkiye'nin henüz yurt dışındaki Türk varlığının güçlü potansiyelinden layıkıyla yararlandığını söylemek doğru değildir. Bu önemli güç, hiç kuşkusuz değişen Türk dış politikası ve diplomasisine ciddi katkılar yapabilecek niteliktedir. Son yıllarda devletimizin bu maksatla gerekli altyapıları sağladığı bilinmektedir. Fakat yapılanmanın değişen koşullara paralel olarak yeni katkılarla güçlendirilmesi elzemdir. Bu bağlamda, bir sivil toplum faaliyeti olarak anlaşılması gereken kamu diplomasisinin daha muhkem altyapılara kavuşturulması, yurt dışındaki Türk varlığının bu altyapı üzerinden desteklenip yönlendirilmesini de mümkün kılacaktır.

Türk Diaspora Diplomasisi İçin Örgütlenme Modeli Önerisi

Sayıda büyük ve bünyesinde barındırdığı nitelikli üyelerle Türk diasporasının yaşadığı ülkelerde hâlen bulunduğu konumdan çok farklı bir düzleme taşınması ve Türkiye ile göç edilen ülkeler arasındaki sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel ilişkilere katkıda bulunması kuşkusuz Türkiye'nin çıkarları açısından son derece yararlı olacaktır. Esasen böylesine ciddi bir fırsattan yararlanmamak söz konusu olamaz. Ancak Türk diasporasından beklenenin ne olduğu ve bunun nasıl temin

edileceği hakkında ayrıntılı bir araştırmaya ve tespitlere ihtiyaç vardır. Bu çalışmada bu türden bir araştırmanın ayrıntılarına girmek mümkün olmamakla birlikte, başlangıç için bazı görüşlerimizin sunulmasının yararlı olacağı düşünölmüştür.

Öncelikle Türk diasporasının bulunduğu ölkelerde nasıl bir örgütlenme modelini benimsemesi gerektiği üzerinde durulmalıdır. Almanya örnek alınacak olursa, bu ölkede 1961 yılında akdedilen İşgücü Anlaşması ile başlayan iş gücü göçü sürecinde sayısız dernek kurulmuş, camiler açılmış ve Türk toplumunu bir arada tutma, millî kimliği koruma ve Türkiye'nin meselelerine sahip çıkma maksatlı aktiviteler gerçekleştirilmiştir (Ünver, 2019, ss. 207-210). Kuşkusuz bu örgütlenmeler ve faaliyetler çok kıymetlidir. Ancak yıllar ilerledikçe kuşaklar ve ihtiyaçlar değişmiş, yeni yapılanmalara ihtiyaç duyulmuştur. Günümüzde genç kuşaklara mensup Türklerin yaşadıkları Avrupa ölkelerinde asimilasyon tehlikesine maruz kaldıkları ve buna karşılık Türk kimliğinin korunmasına yönelik tedbirlerin aciliyet kazandığı bilinmektedir.

Önerilebilecek iletişim ve örgütlenme modelinin iki ayağı olmalıdır. Bunlardan birincisi Türkiye'de gerçekleştirilmelidir. Türkiye'nin diaspora kurumu olarak Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve dış politikanın uygulayıcısı olan Dışışleri Bakanlığının dışında yurt dışındaki Türk toplulukları ile iş birliği yapacak ve onların iz düşümü kimliğiyle Türkiye'deki çıkarlarını takip edecek bir vakıf örgütlenmesinin uygun olabileceği düşünölmektedir. Bu örgütlenme yapısı aynı zamanda millî çıkarlara ilişkin kamu diplomasisi stratejilerinin belirlenmesinde ilgili devlet kurumları ile yakın ilişki içinde olacak, ancak kamu diplomasisi faaliyetlerinin Türkiye'deki vitrini hüviyetini Etkili bir iletişim ve etkileşim sisteminin, alanları ve hedefleri itibarıyla aşağıdaki hususları içermesi uygun olacaktır:

1. Kurumsal yapılanma ve eş güdüm
2. Dijital ve medya tabanlı etkin iletişim
3. Eğitim ve költür faaliyetleri
4. Gençlere yönelik faaliyetler
5. Güçlü ekonomik ve ticari ilişkiler
6. İmaj alışmaları ve dezenformasyonla mücadele
7. Acil durumlarda mobilizasyon ağları

Bu çok boyutlu sistemin teşkili için akademik, bürokratik ve sivil toplum üçgeninde stratejik iletişim planlaması gereklidir. Bu suretle Türkiye'nin uluslararası alanda etkinlik kazanmasının yanında diasporası ile sağlıklı ve güçlü bağlar oluşturmaları mümkün olacaktır.

Örgütlenme tamamlandıktan sonra yurt içindeki ve yurt dışındaki ilgili odakların birbirleriyle etkin iletişimi ve etkileşimi için de bir iletişim modelinin geliştirilmesi gerekli olacaktır. Bu modelde doğrudan devlet kurumlarının kamu diplomasisi uygulayıcısı olmaktan ziyade stratejiyi belirleyen bir konumda olmasına özel önem verilmelidir. Bu modelin ayrıntılı biçimde hazırlanması için akademik destek alınmalı, ilgili tüm kurumların görüşlerine müracaat edilmelidir. Kalıcılığın sağlanması, hazırlık çalışmalarının iyi yönetilmesi ile mümkün olacaktır.

Örgütlenme tamamlandıktan sonra yurt içindeki ve yurt dışındaki ilgili odakların birbirleriyle etkin iletişimi ve etkileşimi için de bir iletişim modelinin geliştirilmesi gerekli olacaktır. Bu modelde doğrudan devlet kurumlarının kamu diplomasisi uygulayıcısı olmaktan ziyade stratejiyi belirleyen bir konumda olmasına özel önem verilmelidir. Bu modelin ayrıntılı biçimde hazırlanması için akademik destek alınmalı, ilgili tüm kurumların görüşlerine müracaat edilmelidir. Kalıcılığın sağlanması, hazırlık çalışmalarının iyi yönetilmesi ile mümkün olacaktır.

Burada akla gelen ilk soru, Türk diasporasına mensup olanların bu modeli içselleştirip kamu diplomasisi ekosistemi içinde yer alacak diaspora diplomasisini uygulayıp uygulamayacaklarıdır. Bu soruya verilecek cevap, yurt dışındaki Türklerin ezici çoğunluklarıyla devletin desteğiyle oluşturulacak ve kendilerinin faal olacakları bir modeli hayata geçirme konusunda istekli olacaklarıdır. Unutulmamalıdır ki son 40-50 yıldır yurt dışındaki Türklerin, Türkiye'nin hak ve menfaatlerini koruma konusundaki duyarlılığı bilinmektedir.

Sonuç:Türk Diaspora Diplomasisinin Geleceği

Yukarıdaki perspektifler göz önüne alındığında sınırları henüz tam olarak belirlenmemiş olan Türk diasporasının, Türkiye'nin kamu diplomasisinde

oynayabileceği rolün daha ayrıntılı analiz edilmesine ihtiyaç vardır. Türk kamu diplomasisi ekosisteminde giderek sağlam bir yer edinmeye başlayan diaspora diplomasisinin henüz beklentileri karşılayamadığı düşünülmektedir. Örgütsel ve stratejik yapılanmanın bu konuda yeni ufuklar açabileceği düşünülmektedir.

Diasporalar, bulundukları ülkelerde kamu diplomasisi uygulayıcısı olarak işlev gören yumuşak güç aktörleridir. Ana vatanları ile bulundukları ülkeler arasında ulus ötesi bir köprü görevi görerek menşe ülkelerinin dış politika hedeflerine katkıda bulunacak faaliyetlerde bulunmaları beklenir. Diplomasinin değişen yüzü de bu alanı önemli hâle getirmiştir (Seib, 2018, ss. 119-143). Başta Avrupa olmak üzere çeşitli ülkelerdeki Türk diasporası bu beklentileri karşılayıp karşılayamadığı henüz yeterince cevaplanmamış bir soru olmaya devam etmektedir.

Son yıllarda Türkiye'nin dış politikasındaki paradigma değişiklikleri, kamu diplomasisinin küresel ilişkilerdeki son gelişmelere uyum sağlayacak şekilde yeniden tasarlanmasını gerekli kılmıştır. Yeni kamu diplomasisi duruşu ve metodolojisi yeknesak bir yapıya sahip olmamalı, bunun yerine farklı hedef ülkelere yönelik stratejiler o ülkelerin şartlarına uyacak şekilde ele alınmalıdır. Bu görüşler dikkate alındığında Türkiye'nin diaspora diplomasisinin yeniden değerlendirilmesinin bir zorunluluk olduğu ortaya çıkmaktadır. Dahası, başlatılmış olan yapısal çabalar, ilgili ülkelerin özel koşullarına uygun yeni yaklaşımlarla güçlendirilmelidir. Meseleye aynı zamanda yurt dışındaki Türklerin bakış açısıyla yaklaşılmalı, mevcut örgütleri hem iç hem de uluslararası dayanışmayı ve ortak kimlikleri sürdüren etkili diasporalar niteliğine ulaşmaları için güçlendirilmeli, bu çalışmada değinilen örgütlenme modeli hazırlanırken bu husus da dikkate alınmalıdır. Böylece diaspora diplomasisi Türkiye'nin kamu diplomasisi ekosistemi içinde daha güçlü bir konum kazanacak, ülkenin imajına olumlu katkı sağlayacaktır.

Değerli okurlarımız, kadam.istinye.edu.tr adresli web sayfamızı da izlemenizi ve eleştirilerinizi kadam@istinye.edu.tr adresimize iletmenizi istirham ediyoruz.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (2006). Migration ohne Ende. Vom Gastarbeiter zum Eurotürken. Edition Parabolis. Berlin:
- Brinkerhoff, J. M. (2019). Diasporas and public diplomacy: Distinctions and future prospects. *The Hague Journal of Diplomacy* (14), 51-64.
- Brubaker, R. (2005). "The 'diaspora' diaspora", *Ethnic and Racial Studies*, 28(1), 1-19, DOI: 10.1080/0141987042000289997
- Cull, N.J. (2024). Reputational security. Refocussing public diplomacy for a dangerous world. Cambridge: Polity Press.
- Dönmez, G. (2024). Dış politikada Türkiye doktrini. Uluslararası ilişkiler metodolojine giriş. İstanbul: Ötüken.
- Dufoix, S. (2012). Diasporas. With a foreword by Roger Waldinger. University of California Press. Berkeley.
- Ekşi, M. (2014). Kamu diplomasisi ve AK Parti dönemi Türk dış politikası. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Ekşi, M. (2023). Klasik diplomasiden kamu diplomasisine yeni yöntem ve araçlar. Ankara: Nobel.
- Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Türkiye. *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*, 16(3), 5-23.
- Köşer-Akçapar, & Ş./Bayraktar-Aksel, D. (2017). Public diplomacy through diaspora engagement: The case of Türkiye. *PERCEPTIONS: Journal of International Affairs*, Winter 2017, Volume XXII, Number 4, 135-160.
- Seib, Ph. (2018). The Future of Diplomacy. Cambridge: Polity.
- Ünver, O. C. (2003). Almanya'ya Türk işgücü göçü: Geçmişten geleceğe sorunlar, imkanlar ve fırsatlar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* (45), 177-226.
- Ünver, O. C. (2013). The changing diaspora politics of Türkiye and public diplomacy. *Turkish Policy Quarterly*, Spring 2013, Vol.12 No.1, 181-188.
- Ünver, O. Can C. (2015). Alman kışı. Neoliberal çağda ırkçılığın hedefindeki göçmenler. Ankara: Nika.
- Ünver, O. C. (2019). Yurtdışında Türkiye'nin bir parçası olmak. *Yeni Türkiye, Kültür Politikaları Özel Sayısı-I. Sayı 109 Eylül-Ekim 2019 Yıl 25*, 207-210.